

[Gert Petersen]

måneden. Ydermere verserer der sager ved krigsrettsdomstolene, hvor anklagemyndigheden har krævet dødsdomme over 4.822 personer, og i fængsler og lejre findes der ifølge styrets egne oplysninger omkring 27.000 fanger; modstanderne anslår det rigtige tal til at være langt højere. Den virkelige tyrkiske fagbevægelse er, som det er stærkt påpeget af LO herhjemme, ikke alene gjort ulovlig, dens ledelse er også stillet for krigsretten, og mange af lederne kræves idømt dødsstraf. Arrestationer af journalister, sagførere og andre intellektuelle hører til dagens orden, ligesom lukning af aviser gør det. Der er afsagt langvarige fængselsdomme på grund af handlinger og især ytringer, som ikke var ulovlige, da de blev begået, og en række undersøgelser har over al tvivl bevist, at det tyrkiske sikkerhedspoliti gør brug af tortur.

Der er ikke den menneskerettighed, der ikke bliver krænket og krænket groft og i massemålestok. Og nu skal denne tilstand gøres varig gennem den nye forfatning. Det er det, der sker.

Hvis vi derfor tager vores egne ord om demokrati og menneskerettigheder alvorligt, må vi på det skarpeste fordømme det tyrkiske militærregime og dets narreforfatning, og vi må i handling bistå de demokratiske kræfter i Tyrkiet med overalt at vende verdens opmærksomhed mod undertrykkelsen. Vi bør gøre det i NATO, vi bør gøre det i Europarådet, vi bør gøre det i FN, overalt, hvor vi færdes.

Jeg havde helst set, at folketinget havde udtalt sig på en så bred måde, som jeg her til sidst gav udtryk for, med hensyn til danske protester, men da jeg tror, det betyder overordentlig meget, at Danmark også i handling her og nu støtter de demokratiske kræfter i Tyrkiet, vil jeg støtte den socialdemokratiske dagsorden – den har mulighed for at blive vedtaget, hvad en mere vidtgående dagsorden jo ikke ville have – som i hvert fald vil bidrage til at styrke og opmuntre den demokratiske opposition i Tyrkiet og vise den tyrkiske befolkning, at vi er på deres side.

Halvgaard (FP):

I Tyrkiet har der været tradition for, at militæret til enhver tid har følt sig forpligtet til at sikre republikken. Derfor er det efter min opfattelse forkert at sidestille militærets

magtovertagelse i Tyrkiet med militærets magtovertagelse i andre lande. Man har således tidligere i Tyrkiet oplevet militærkup, både i 1960 og i 1971, og i begge tilfælde overdrog militæret magten til et civilt styre inden for en periode af mindre end 2 år.

Da militæret igen overtog magten den 12. september 1980, stod Tyrkiet over for tre alvorlige problemer: terrorismen krævede mere end 20 ofre om dagen, økonomien var i en yderst faretruende situation, og parlamentet og dets institutioner var lammede. Det var i vid udstrækning en kendsgerning, at Tyrkiet var på kanten af en borgerkrig. Der herskede nærmest anarkistiske tilstande, og landet var splittet på grund af en serie racepolitiske og sekteriske konflikter, som parlamentet stod magtesløst over for. Militærstyret og det nationale sikkerhedsråd har gennem vidtrækkende forholdsregler bragt terrorismen og anarkiet under kontrol, hvilket jo også bekræftes af den tidligere ministerpræsident Echevit. Efter de oplysninger, der er fremkommet, har man bl.a. konfiskeret våbenlagre nok til at udruste en hel hær, og det er – det skal man bemærke – en aktion foretaget både imod højre- og imod venstreorienterede grupper.

Fra officiel tyrkisk side betragter man stadig terrorismen som en trussel. Mange er fængslet, mange gået under jorden, og en del, især hovedmændene, flygtet til udlandet, hvorfra de stadig gennemfører deres antityrkiske aktiviteter. Det farlige i situationen vedbliver således at eksistere. Den økonomiske krise er langtfra overstået, og dog har den økonomiske politik, som er ført siden 1980, vist gode resultater, ligesom inflationsbekæmpelsen har vist gode resultater, hvorimod arbejdsløsheden stadig er et centralt problem.

Situationen i Tyrkiet efter militærets intervention den 12. september 1980 har givet anledning til voldsomme reaktioner, vel mest i den vestlige verden, og ikke mindst Danmark har reageret, og det er ikke usædvanligt. I stedet for virkelig at koncentrere os om at løse vore egne problemer har vi en tilbøjelighed til i demokratiets navn altid at komme med færdige løsningsmodeller i forbindelse med andre landes problemer og krisesituationer. Vi danskere glemmer oftest, at forholdene i Asien, Afrika og Mellemøsten er helt afgørende forskellige fra danske forhold